Statsforvalteren i Innlandet

Vår dato: 02.07.2026

Vår ref: 2023/14948

Deres dato:

Deres ref: 2023/38700

RINGSAKER KOMMUNE
Postboks 13
2381 BRUMUNDDAL

Saksbehandler, innvalgstelefon
Jostein Tostrup, 61 26 60 78

Uttalelse - høring - reguleringsplan - Ringsaker - Mjøssykehuset

Etablering av Mjøssykehuset er et stort og viktig tiltak som vil gi betydelige virkninger for Ringsaker kommune, Innlandssamfunnet og for regionen som helhet. Reguleringsplanforslaget som nå er ute på høring er resultat av et omfattende arbeid som – sett i lys av størrelsen på planområdet, temaer som har vært utredet og hensyn som skal ivaretas – har vært gjennomført på relativt kort tid.

Det har vært god dialog mellom forslagsstiller, kommunen, Statsforvalteren og andre regionale myndigheter i planprosessen. Også i høringsperioden har det vært avklarende møter med konsulent, forslagsstiller og kommunen, noe som har vært svært positivt for å opplyse saken og få klarhet i problemstillinger underveis i høringen. Dette kan ha bidratt til at omfanget av innsigelser er mindre enn det kunne vært. Statsforvalteren har likevel flere innsigelser knyttet til ulike fagtemaer. Flere av disse skyldes at utredninger og faglige vurderinger ikke følges opp konkret i plan, herunder gjennom presise planbestemmelser. Statsforvalteren er innstilt på å jobbe tett med forslagsstiller, kommunen og andre etater for å løse innsigelsene på en god og effektiv måte.

Vi viser til brev av 20. mai 2026 med høring av reguleringsplan for Mjøssykehuset i Ringsaker kommune. Vi viser samtidig til våre innspill ved oppstart av planarbeidet i brev datert 6. februar 2024.

Sammendrag av brevet
Statsforvalteren i Innlandet fremmer flere **innsigelser** til reguleringsplanen. Disse er oppsummert under:

- Samfunnssikkerhet:
  - Mangelfull sikring av flomsikker og robust adkomst til sykehuset, både ved større og mindre vassdrag.
  - Mangelfull dokumentasjon av områdestabilitet og mulig kvikkleire før planvedtak.
  - Mangelfull ROS-analyse, fordi tilsiktede hendelser i hele krisespekteret ikke er tilstrekkelig vurdert og fulgt opp i planbestemmelsene.
- Arealbruk og mobilitet:

    - Manglende samsvar mellom parkeringsløsningene i reguleringsplanen og konsekvensene som er beskrevet i KU for mobilitet og trafikale virkninger, særlig knyttet til midlertidig overflateparkering på KBA3 og behov for mer permanente parkeringsløsninger i etasjer.
- Tilgang til friluftsområde
    - Manglende ivaretakelse av tilgang til friluftsområdet Moskogen og trygge ferdselslinjer for gående og syklende, både i anleggsfasen og permanent.
- Barn og unges interesser:
    - Manglende synliggjøring og ivaretakelse av barn og unges interesser, herunder mangelfull vurdering etter rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging.
- Universell utforming:
    - Manglende presisering av krav til universell utforming i planbestemmelsene og mangelfull omtale i planbeskrivelsen.
- Naturmangfold:
    - Manglende ivaretakelse av verneområdet Moelv brygge naturminne.
- Klima og energi:
    - Manglende oppfølging av statlige planretningslinjer for klima og energi.

Vi gir også flere **faglige råd** som kommunen og forslagsstiller bør jobbe videre med. Disse er oppsummert under:

- Samfunnssikkerhet:
    - Bestemmelsen om områdestabilitet bør endres, slik at områdestabilitet avklares før planvedtak, mens eventuelle krav til lokale grunnforhold, fundamentering og setningsforhold kan følges opp før rammetillatelse.
    - Teknisk plan bør redegjøre for plassering av eksplosjonsfarlige installasjoner og nødvendige sikkerhetsavstander.
    - Planbestemmelsene bør sikre dokumentasjon av avbruddsfri strømforsyning, redundans og nødstrømkapasitet.
    - Planbestemmelsene bør suppleres med krav om fysisk robuste og redundante traseer for IKT-tilførsel.
    - Det bør stilles krav om at teknisk prosjektering redegjør for fysisk sikring mot tilsiktede uønskede hendelser, blant annet gjennom barrierer, avstandssoner og trafikkregulerende tiltak.
- Arealbruk og mobilitet:
    - Det bør stilles konkrete krav i bestemmelsene for å ivareta beboere og nærmiljø i anleggsfasen.
    - Det bør utredes alternative løsninger for adkomstveg, blant annet kulvert og støttemur, for å redusere inngrep, arealbeslag og masseuttak.
- Vassdragshensyn:
    - Planbestemmelsene bør sikre bevaring av kantvegetasjon langs Mjøsa.
- Støy:
    - Støytiltak for gjenværende friluftsområder bør vurderes.

Bakgrunn

Planen skal legge til rette for etablering av nytt Mjøssykehus i Moskogen, mellom Mjøsa og Moelv sentrum i Ringsaker kommune. Det kan bygges inntil 220 000 m^2 bebyggelse, som sykehus, parkeringshus og kombinert formål. Planen regulerer også adkomstveg til sykehuset og avkjøring med rundkjøring fra eksisterende E6. Planområdet er på drøyt 390 dekar.

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalterens rolle i plansaker er å se til at nasjonale og vesentlige regionale interesser innenfor våre fagområder blir ivaretatt, og vi kommenterer forslaget ut fra dette. Våre vurderinger er gitt tematisk under.

Samfunnssikkerhet

Mjøssykehuset er en kritisk samfunnsfunksjon som må fungere i alle kriser, også i krig.

Det er utarbeidet risiko- og sårbarhetsanalyse for reguleringsplanen. Analysen er utarbeidet i tråd med metoden som er beskrevet i veileder «Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging» som er utgitt av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

På bakgrunn av gjennomgang av sjekkliste i analysens kap. 5 er det identifisert 18 uønskede hendelser som er nærmere vurdert i kap. 7. Nedenfor følger gjennomgang av analysens vurderinger av disse hendelsene.

Lyn og tordenvær

Planbestemmelsenes § 2.3 g og k stiller krav om tekniske planer for henholdsvis elektriske anlegg og energisentral før det gis tillatelse til tiltak. ROS-analysens anbefalte tiltak om en spesifikk vurdering av overspenningsvern og lynavledere er ikke direkte innarbeidet i bestemmelsenes ordlyd.

Selv om detaljprosjektering av lynvernanlegg reguleres av TEK17, har ROS-analysen definert dette som et nødvendig dokumentasjonskrav for å håndtere sykehusets sårbarhet. For å sikre at anbefalingene fra ROS blir juridisk bindende, bør det vurderes om teknisk plan for elektriske anlegg (§ 2.3 g) eksplisitt skal redegjøre for tiltak som sikrer avbruddsfri drift og robusthet mot lynnedslag. Dette i tråd med sykehusets status som kritisk infrastruktur.

Flom i større vassdrag

Statsforvalteren fremmer **innsigelse** til reguleringsplanen med hjemmel i plan og bygningsloven § 5 4, jf. § 4 3, som følge av mangelfull oppfølging av identifisert risiko knyttet til flom og tilgjengelighet til en kritisk samfunnsfunksjon.

Mjøssykehuset vil ha en avgjørende regional beredskapsfunksjon i hele krisespekteret. Planbeskrivelsen legger til grunn at hovedadkomst for kjørende skal skje fra E6 via ny rundkjøring og ny adkomstveg til sykehuset. ROS-analysen peker samtidig på behov for beredskapsplan for omkjøringsveger og utbedring av lavpunkter på hovedvegnettet som risikoreduserende tiltak ved flom i større vassdrag. For flom i mindre vassdrag er det i ROS analysen angitt at flomsikker adkomst fra E6 skal sikres før sykehuset tas i bruk.

Statsforvalteren kan ikke se at dette er tilstrekkelig fulgt opp i planbestemmelsene. Planbestemmelsene § 8.5 stiller krav om at samferdselsanlegg innenfor planområdet skal være etablert før midlertidig brukstillatelse for sykehuset, men bestemmelsen stiller ikke krav om at hovedadkomsten fra E6 er dokumentert flomsikker og funksjonell ved dimensjonerende flomhendelse. Det er derfor ikke sikret en tilstrekkelig rettslig bindende sammenheng mellom identifisert risiko i ROS-analysen og krav til gjennomføring før sykehuset tas i bruk.

For et sykehus med regional beredskapsfunksjon, og som er en kritisk samfunnsfunksjon, er robust tilgjengelighet en forutsetning for at arealet kan anses egnet til formålet. Ved flomhendelser må det

kunne dokumenteres at hovedadkomsten fra E6 til sykehuset kan opprettholde nødvendig funksjon for ambulanse, nødetater, pasienttransport, ansatte og kritiske leveranser. Det er ikke tilstrekkelig at dette håndteres gjennom organisatoriske beredskapstiltak eller omkjøringsplaner alene, dersom det ikke samtidig er sikret en fysisk robust hovedadkomst i reguleringsplanen.

Innsigelsen kan anses løst dersom planbestemmelsene suppleres med et bindende rekkefølgekrav som sikrer at hovedadkomst fra E6 til sykehuset er etablert og dokumentert flomsikker før midlertidig brukstillatelse for sykehuset kan gis. Dokumentasjonen må vise at adkomsten har tilfredsstillende funksjonalitet ved dimensjonerende flomhendelse, herunder for utrykningskjøretøy, pasienttransport og kritiske forsyninger.

Flom i mindre vassdrag

Statsforvalteren fremmer **innsigelse** til reguleringsplanen med hjemmel i plan og bygningsloven § 5-4, jf. § 4-3, som følge av mangelfull oppfølging av identifisert risiko knyttet til flom og tilgjengelighet til en kritisk samfunnsfunksjon. Det presiseres at denne innsigelsen gjelder det sørlige alternativet for Ny E6, siden Ny E6 endrer adkomstveien til sjukehuset. Denne innsigelsen forutsetter departementets godkjenning av plan for Ny E6.

Det fremgår av ROS-analysen punkt 7.3 at det skal sikres flomsikker adkomst fra E6 før sykehuset tas i bruk. Statsforvalteren kan ikke se at dette er tilstrekkelig fulgt opp i planbestemmelsene. Planen inneholder ikke rekkefølgekrav eller andre bindende bestemmelser som sikrer at Kastbakkvegen oppgraderes til flomsikkert nivå, til tross for at det er kjent at denne vegen oversvømmes ved hendelser mellom 50- og 100-års flom.

Statsforvalteren viser videre til at alternativ adkomst via Storgata er beheftet med usikkerhet, blant annet knyttet til kapasitet og sårbarhet ved Mo bru. Samlet innebærer dette at planlagt adkomst til sykehuset ikke har tilstrekkelig robusthet ved flomhendelser, og at tilgjengeligheten til sykehuset kan bli vesentlig redusert ved hendelser som må forventes å inntreffe i løpet av anleggets levetid. Statsforvalteren understreker at det i arealplanleggingen skal legges til rette for å opprettholde funksjonen til viktige samfunnsfunksjoner gjennom robuste og fysiske løsninger (H-5/18 og Nasjonal sikkerhetsstrategi). Det kan ikke legges til grunn at risiko som er identifisert i ROS-analysen primært skal håndteres gjennom organisatorisk beredskap, omkjøringsmuligheter eller andre midlertidige løsninger.

Statsforvalteren vurderer det som en vesentlig svakhet ved planen at hovedadkomsten til sykehuset ikke kan benyttes ved en 200-års flom. Etter Statsforvalterens syn innebærer dette at planen ikke i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til samfunnssikkerhet, jf. plan- og bygningsloven § 4-3, og føringene i rundskriv H-5/18 Samfunnssikkerhet i arealplanlegging.

For at innsigelsen skal anses imøtekommet må det fastsettes bindende bestemmelser som sikrer flomsikker og robust adkomst til sykehuset.

Urban flom/overvann

Statsforvalteren vurderer at risiko knyttet til overvann og urban flom er godt fulgt opp i planbestemmelsene.

Kvikkleireskred

Det fremgår av ROS-analysens punkt 7.5 og geotekniske fagrapporter at planområdet ligger innenfor et aktsomhetsområde for kvikkleire. Mjøssykehuset er et byggverk med en kritisk samfunnsfunksjon

og stor persontetthet, og er derfor korrekt plassert i strengeste tiltakskategori K4, jf. NVE veileder 1/2019 kapittel 3.3.1 og TEK17 § 7-3.

For tiltak i kategori K4 er konsekvensene av et eventuelt skred vurdert som særlig store for liv, helse og regional beredskap. Likevel konstaterer Statsforvalteren at det gjenstår et uavklart område øst på sykehustomta hvor det ikke er utført tilstrekkelige grunnundersøkelser. ROS-analysen erkjenner denne usikkerheten, men foreslår at videre boringer først skal gjennomføres i en senere fase.

Statsforvalteren viser til Kommunal- og moderniseringsdepartementets rundskriv H-5/18 «Samfunnssikkerhet i arealplanlegging», som fastslår at reell fare skal være avklart på det plannivået der arealbruken fastsettes. Siden en detaljreguleringsplan er det siste plannivået, er det ikke anledning til å skyve dokumentasjon av reell fare til byggesaken. Planbestemmelsenes § 8.1 bokstav f, som stiller krav om dokumentasjon av områdestabilitet før rammetillatelse, er derfor ikke tilstrekkelig for et K4-tiltak. For at planen skal være gjennomførbar og arealets egnethet godtgjort, må den geotekniske sikkerheten dokumenteres før planvedtak.

Statsforvalteren fremmer, med bakgrunn i det ovenstående, **innsigelse** til reguleringsplanen med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4, jf. § 4-3, som følge av mangelfull oppfølging av identifisert risiko knyttet til områdestabilitet og mulig kvikkleire.

For at innsigelsen skal anses som imøtekommet må:

- Alle deler av planområdet med mulig kvikkleire være tilstrekkelig utredet med grunnboringer før vedtak av plan, slik at det ikke foreligger usikkerhet om arealets egnethet.
- Områdestabiliteten dokumenteres og beregnes av fagkyndig i samsvar med de spesifikke kravene til sikkerhetsfaktor og forbedring for K4-tiltak i NVEs veileder 1/2019 kapittel 3.3.6.

Ustabile grunnforhold

Statsforvalteren vurderer at ROS-analysens punkt 7.6 gjelder lokale geotekniske forhold, som setningsfare, bæreevne og fundamentering. Dette skiller seg fra punkt 7.5, som gjelder kvikkleire og områdestabilitet. Områdestabilitet har betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformålet, og må være avklart på reguleringsplannivå. Lokale grunnforhold kan normalt følges opp gjennom geoteknisk detaljprosjektering i byggesaken, forutsatt at områdestabiliteten er dokumentert som tilfredsstillende.

Statsforvalteren gir **faglig råd** om at planbestemmelse § 8.1 f endres. Bestemmelsen viser til dokumentasjon av «områdestabiliteten for hele byggeområdet» før rammetillatelse. Dersom bestemmelsen gjelder områdestabilitet, kommer dokumentasjonen for sent. Dersom den skal følge opp punkt 7.6, bør den omformuleres slik at den gjelder lokale grunnforhold, fundamentering, lokal stabilitet og setningsforhold.

Statsforvalteren gir på denne bakgrunn faglig råd om følgende:

- § 8.1 f tas ut i sin nåværende form eller omformuleres. Områdestabilitet må avklares og dokumenteres som del av planens kunnskapsgrunnlag før planvedtak (jf. innsigelse til oppføling av ROS-analysens punkt 7.5).
- Eventuelle krav knyttet til lokale grunnforhold (ROS-analysens punkt 7.6) og fundamentering kan innarbeides som dokumentasjonskrav før rammetillatelse, men da med en tydelig avgrensning mot lokal geoteknisk prosjektering.

Skogbrann
ROS-analysen anbefaler et bufferareal mellom skog og bygninger for å redusere risikoen for brannsmitte fra Moskogen.

Større ulykke
Statsforvalteren vurderer at ROS-analysens anbefalte tiltak er godt fulgt opp i planbestemmelsene.

Ulykke myke trafikanter
Statsforvalteren vurderer at ROS-analysens anbefalte tiltak er godt fulgt opp i planbestemmelsene.

Ulykke knyttet til rotorvind
Statsforvalteren vurderer at utfordringene knyttet til rotorvind er tilfredsstillende ivaretatt på reguleringsnivå gjennom dokumentasjonskravene i § 2.3 f).

Brann i bygninger og anlegg
Statsforvalteren vurderer at ROS-analysens anbefalte tiltak er godt fulgt opp i planbestemmelsene. Tilrettelegging for rednings- og slokkemannskap er sikret gjennom konkrete krav til infrastruktur og dokumentasjon.

Eksplosjonsfare
ROS-analysen påpeker behovet for særskilte risikoanalyser for installasjoner som kan representere eksplosjonsfare, som lagring av medisinske gasser og drivstoff til helikopter. Statsforvalteren konstaterer at denne problemstillingen i begrenset grad er fulgt opp i planbestemmelsene.

Statsforvalteren legger til grunn at detaljert utforming, sikkerhetsnivå og tekniske analyser for slike installasjoner reguleres gjennom særlovgivning, herunder brann- og eksplosjonsvernloven. Samtidig er det viktig at reguleringsplanen sikrer en overordnet arealmessig avklaring av risiko knyttet til plassering av slike anlegg.

Statsforvalteren gir **faglig råd** om at det i planbestemmelsene stilles krav om at teknisk plan skal redegjøre for plassering av eksplosjonsfarlige installasjoner og tilhørende sikkerhetsavstander. Dette vil bidra til å sikre at hensynet til sykehusets funksjon, personsikkerhet og omkringliggende arealer er tilstrekkelig vurdert og ivaretatt før det gis rammetillatelse.

Bortfall av energiforsyning
ROS-analysen vurderer bortfall av energi som en hendelse med potensielt katastrofale konsekvenser for sykehusdriften og pasientsikkerheten. Det anbefalte tiltaket er å sikre nødstrømsløsninger gjennom planbestemmelser. Statsforvalteren konstaterer at gjeldende planbestemmelser i § 2.3 k) c) krever teknisk plan for «energisentral», men at det mangler et eksplisitt krav om å dokumentere nødstrøms- og reserveløsninger.

Da sykehuset er definert som kritisk infrastruktur, er stabil energiforsyning en forutsetning for samfunnssikkerheten. Statsforvalteren vil derfor gi **faglige råd** om at bestemmelse § 2.3 k) c) suppleres med et krav om at den tekniske planen skal dokumentere hvordan avbruddsfri strømforsyning (redundans) og nødstrømkapasitet ivaretas i tråd med de tekniske løsningene skissert i ROS-analysen. Dette er nødvendig for å sikre at det risikoreduserende tiltaket blir juridisk forpliktende og at sykehusets operative beredskap er ivaretatt før rammetillatelse gis.

Bortfall av IKT

ROS-analysen identifiserer bortfall av IKT som en hendelse med svært alvorlige konsekvenser for pasientsikkerhet og drift av sykehuset. Det anbefales å sikre både redundans i systemene og beskyttelse av fysiske traseer inn til bygget. Statsforvalteren konstaterer at IKT-infrastruktur i begrenset grad er adressert i planbestemmelsenes dokumentasjonskrav.

Statsforvalteren legger til grunn at systemteknisk redundans og sikkerhetsarkitektur i hovedsak håndteres gjennom virksomhetens interne prosjektering og spesialregelverk. Samtidig er den fysiske tilretteleggingen og sikringen av infrastruktur på arealnivå et relevant tema i planleggingen, særlig for et tiltak av denne størrelsesorden og betydning.

Statsforvalteren gir **faglig råd** om at planbestemmelsene suppleres med krav om at det i teknisk plan skal redegjøres for hvordan traseer for IKT-tilførsel etableres med tilstrekkelig fysisk robusthet og redundans. Dette vil kunne omfatte vurderinger av alternative føringsveier, sikring mot ytre påvirkning og samordning med øvrig teknisk infrastruktur i planområdet.

Svikt i vannforsyning

Statsforvalteren vurderer at ROS-analysens anbefalte tiltak er svært godt og direkte fulgt opp i planbestemmelsene.

Svikt i fremkommelighet for personer og varer – Svikt i nød- og redningstjenesten.

ROS-analysen beskriver svikt i fremkommelighet for personer og varer (7.16) og svikt i nød- og redningstjenesten (7.17) som følge av hendelser som stenger Mjøsbrua. For begge hendelser peker ROS-analysen på beredskapsplaner som risikoreduserende tiltak.

Utfordringer knyttet til Mjøsbruas sårbarhet ligger i stor grad utenfor reguleringsplanens juridiske virkeområde. Da planområdet ikke omfatter selve brua eller arealer vest for Mjøsa, kan ikke planen pålegge fysiske eller trafikale tiltak her. At planen legger opp til fysisk redundans, på lokalt nivå, anses som den maksimale graden av ivaretakelse som kan forventes på dette plannivået.

Terrormål/sabotasje

Statsforvalteren konstaterer at ROS-analysen identifiserer sykehuset som et mulig mål for terror og sabotasje. Digitale trusler og cyberangrep håndteres gjennom virksomhetens interne sikkerhetsarbeid og faller utenfor reguleringsplanens virkeområde.

Når det gjelder tilsiktede fysiske handlinger, vurderer Statsforvalteren at reguleringsplanen bør spille en mer aktiv rolle enn det som ligger i planforslaget. Mjøssykehuset er kritisk infrastruktur, og det er derfor avgjørende at de fysiske rammene i planen legger til rette for nødvendig sikkerhet og robusthet.

Statsforvalteren gir derfor **faglig råd** om at det i planbestemmelsene stilles krav om at det i forbindelse med teknisk prosjektering skal redegjøres for hvordan utforming av bebyggelse, utearealer og trafikkløsninger ivaretar hensynet til sikkerhet mot tilsiktede uønskede hendelser. Dette kan omfatte integrering av fysiske barrierer, avstandssoner og trafikkregulerende tiltak som hindrer uautorisert kjøretøyadkomst til sårbare deler av bebyggelsen.

En slik bestemmelse vil bidra til å sikre at risikoreduserende tiltak som er identifisert i ROS-analysen, og som kan få store konsekvenser, blir fulgt opp på en systematisk måte før rammetillatelse gis.

Dette er i tråd med føringene i rundskriv H-5/18, som presiserer at risiko som kan påvirkes gjennom arealdisponering og utforming av tiltak, skal følges opp på plannivå.

Innsigelse til ROS-analyse – utelatelse av vurderinger av tilsiktede hendelser i krise og krig

Statsforvalteren fremmer **innsigelse** til reguleringsplan for Mjøssykehuset med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4, jf. § 4-3. Innsigelsen begrunnes med at risiko- og sårbarhetsanalysen (ROS) er mangelfull da den har utelatt vurderinger av tilsiktede hendelser i krise og krig, til tross for anleggets status som kritisk infrastruktur.

Etter plan- og bygningsloven § 4-3 skal en ROS-analyse vise *alle* risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformålet. For et regionsykehus av Mjøssykehusets størrelse, er evnen til å opprettholde drift under ekstraordinære påkjenninger avgjørende for arealets egnethet. Ved å fastslå i punkt 7.18 at «terrorangrep i krigstid eller liknende vurderes ikke videre», har forslagsstiller unnlatt å utrede risikoer som er direkte relevante for en kritisk samfunnsfunksjon. Selv om enkelte trusseltyper som cyberangrep faller utenfor lovens virkeområde, er de fysiske forutsetningene for robusthet, slik som sikring av inntakstraseer, tilkomstkontroll og bygningsmessig beskyttelse mot sabotasje, forhold som kan og skal påvirkes gjennom arealplanlegging.

PST vurderer i sin nasjonale trusselvurdering for 2026 at russisk etterretning kan se seg tjent med å utføre sabotasjeaksjoner mot mål i Norge, herunder sivil infrastruktur, for å skape uro og utøve press. Samtidig påpeker Etterretningstjenesten i rapporten «Fokus 2026» at vi må innrette oss for en varig konfrontasjon i Europa. For et regionsykehus, som er å regne som kritisk infrastruktur, er det en nasjonal forventning at man planlegger for motstandsdyktighet mot slike tilsiktede hendelser. En ROS-analyse som ikke tar inn over seg situasjon Norge står i, tilfredsstiller ikke kravene til et forsvarlig beslutningsgrunnlag i dagens situasjon.

Vi skrev i vår uttalelse til varsel om oppstart av planarbeid at Mjøssykehuset har en sentral beredskapsfunksjon og utgjør kritisk infrastruktur i hele krisespekteret, fra fred til krig. Vi understreket videre at risiko og sårbarhetsanalysen må omfatte all viktig infrastruktur som kreves for å holde sykehuset i drift i hele krisespekteret.

Statsforvalterens instruks fastslår at vårt samordningsansvar gjelder i hele krisespekteret: fred, krise, væpnet konflikt og krig. Vi har et særlig ansvar for å påse at kommunene ivaretar kravene til samfunnssikkerhet i sin planlegging. Det er ikke tilstrekkelig å skyve ansvaret for beredskap i krise og krig over på «overordnede myndigheter». Statsforvalteren vil understreke at det nettopp er gjennom reguleringsplanen det er mulig å fastsette arealbruk og utforming som legger til rette for fysiske tiltak som kan redusere sårbarhet for tilsiktede hendelser. Dette er et ansvar som i planprosess ligger til forslagsstiller og kommunen, og kan ikke utsettes til senere faser uten tilsvarende grad av rettslig forankring og offentlig medvirkning.

Statsforvalteren forventer en rød tråd fra en utvidet ROS-analyse til konkrete planbestemmelser. Dette innebærer at analysen må identifisere fysiske sårbarheter knyttet til hele krisespekteret, og at disse må følges opp med bestemmelser som sikrer robuste løsninger for blant annet teknisk infrastruktur, redundans og fysisk objektsikring.

Innsigelsen kan anses som imøtekommet dersom det fremlegges en supplerende ROS-analyse som vurderer sykehusets sårbarhet for tilsiktede hendelser (sabotasje/terror) i hele krisespekteret, og at funnene herfra omsettes i konkrete krav til fysisk sikring og robusthet i planbestemmelsene.

Arealbruk og mobilitet

Mobilitet

Plandokumentene gir en grundig beskrivelse av utfordringene knyttet til mobilitet, trafikkavvikling og parkeringsbehov som etableringen av Mjøssykehuset utløser. Det foreslås tiltak for gående og syklende til Mjøssykehuset, samt tilrettelegging for kollektivreisende med holdeplass for buss og sikring av trafikksikker ferdsel mellom Mjøssykehuset og jernbanestasjon/skysstasjon.

Adkomst til Mjøssykehuset direkte fra E6, via rundkjøring, er sikret i reguleringsplanen. Utfordringer knyttet til trafikkavvikling og behov for avbøtende tiltak er beskrevet i plandokumentene. Organisatoriske mobilitetstiltak er vurdert, og inngår i miljø- og kvalitetsprogram for reguleringsplanen.

Parkering

Planforslaget legger til rette for totalt 2400 parkeringsplasser. Med høy andel bilførere, i en situasjon med overlapp av skift, er parkeringsbehov beregnet til ca. 2500 plasser. Med lav bilførerandel reduseres dette med ca. 400 plasser. Parkeringsbehovet dekkes med 1000 plasser i parkeringshus, 400 plasser overflateparkering nord for sykehuset, og 1000 midlertidige plasser overflateparkering øst for Industrivegen i nord. Organisatoriske mobilitetstiltak som justering av tidspunkt for vaktskift vil kunne bidra til redusert parkeringsbehov.

Statsforvalteren legger til grunn at parkeringskapasiteten som er innarbeidet i planforslaget er tilpasset antatt behov. Vi mener imidlertid at det er uheldig at en høy andel, totalt 1400 plasser, av parkeringskapasiteten vil være overflateparkering. Det er i tillegg uheldig at 1000 av disse kun er midlertidige.

Det skal legges til rette for 1000 midlertidige parkeringsplasser innenfor KBA3. Statsforvalteren mener det er svært uheldig å legge til rette for overflateparkering på et areal som er avsatt til sentrumsnær bybebyggelse i nylig vedtatt arealdel for Ringsaker. Dette er ikke i tråd med føringer i kommuneplanens arealdel, eller med føringer om effektiv arealbruk i Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet.

I plandokumentene omtales overflateparkering innenfor KBA3 som en midlertidig løsning. Det er ikke tatt stilling til hvor lenge området kan brukes til overflateparkering. Parkeringsarealet kan benyttes «inntil utvikling av et byggeprosjekt på eiendommen». Statsforvalteren mener dette gir en uforutsigbarhet knyttet til framtidig bruk av arealet og usikkerhet knyttet til om parkeringsdekningen samsvarer med identifisert behov.

Det er usikkert hvor stor parkeringskapasitet det vil være behov for på sikt. Dersom det er behov for dette parkeringsarealet også på lang sikt, bør det etter vår vurdering heller reguleres med tanke på permanent parkeringsløsning, og med vesentlig høyere arealutnytting (parkeringshus). Konsekvensutredningen viser at det ved høy bilførerandel vil være behov for 2500 parkeringsplasser. Dette er ikke fulgt opp i planen, og det skisseres ikke noen langsiktig løsning på parkeringsbehovet som framkommer av analysene. Det er også usikkerhet knyttet til framtidig bruk av området KBA3, da denne forutsetter fremtidig regulering.

På bakgrunn av det ovenstående fremmer Statsforvalteren **innsigelse** til reguleringsplanen. Det er ikke samsvar mellom tiltak for parkering i reguleringsplanen og de konsekvenser av parkeringsdekningen som fremkommer av KU Mobilitet og trafikale virkninger. Reguleringsplanen beskriver ikke varige avbøtende tiltak for de trafikale virkningene av planen KU-forskriften krever.

Det er svært uheldig KBA3 skal brukes til midlertidig overflateparkering. Dette gir uforutsigbarhet for framtidig bruk av arealet, samt framtidig parkeringsdekning for sykehuset. I tillegg er det lite effektiv arealbruk som ikke er i tråd med statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet. Parkeringsbehovet må i større grad løses gjennom parkering i etasjer. Denne løsning skal være permanent.

Det er stilt krav om ladestasjoner for sykkel. Vi forutsetter at det også legges til rette for lademulighet for elbil.

Ferdsel for gående og syklende – tilgang til friluftsområde

Moskogen er og vil være viktig som friluftsområde. Dette er det området som får de største negative konsekvensene av forslaget til reguleringsplan. Mjøssykehuset og adkomstvegen blir en ny barriere mellom sentrum og Mjøsa, mellom boliger og skole og friluftsområdet i Moskogen. Planbeskrivelsen har hovedfokus på gående og syklende som skal til sykehuset, og i mindre grad behovet for ferdselsårer for dagens og for framtidig bruk av Moskogen som friluftsområde for innbyggerne i Moelv.

I planbeskrivelsen er det beskrevet flere avbøtende tiltak som skal bidra til å redusere barrierevirkningen. Dette er utdypet i KU for by- og friluftsliv, hvor det særlig er pekt på behovet for tiltak for å redusere barrierevirkning gjennom etablering av tverrforbindelser/trygge krysningspunkt og tilrettelegging slik at avstand mellom skole og barnehage og Moskogen blir så kort som mulig. Det anbefales mange koblingspunkt mot Mjøsa i tillegg til tverrforbindelser.

Det er anslått en anleggsperiode på 5-6 år. I KU by- og friluftsliv er det vist til at det vil være behov for tiltak for å sikre bruk av området og trygge ferdselslinjer i anleggstiden.

Statsforvalteren mener det er særlig viktig å etablere trygge krysningspunkt, både i anleggsfasen og permanent, over den nye adkomstveien fra E6. Dette er det nærmeste krysningspunktet for skole og barnehage. I plankartet er det regulert inn gang-/sykkelvei med to krysningspunkt av adkomstveien (V2) i plan (fotgjengerovergang). I tillegg sikrer GS1 adkomst til Moskogen over Moelvtunnelen.

KU anbefaler at det etableres midlertidige turstier og gangforbindelser rundt anleggsområdet, med infoskilt. Dette er ikke innarbeidet i planbestemmelsene. Det er stilt rekkefølgekrav om plan for anleggsgjennomføring og miljø- og kvalitetsoppfølgingsplan. Midlertidige ferdselslinjer må beskrives og sikres i disse. Statsforvalteren mener dette er en vesentlig mangel ved planmaterialet og forutsetter at et slikt krav innarbeides i planbestemmelsene.

Vi viser til Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging med tilhørende veileder og Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet. Planforslaget ivaretar ikke hensynet til trafikksikre løsninger for gående og syklende slik det er forutsatt i de statlige planretningslinjene. Hensynet til tilgang til friluftsområde er heller ikke ivaretatt. Vi viser til T-2/16 *Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis* kap. 3.6 og 3.12, og KDDs *Veileder om barn og unge i plan og byggesak* kap. 3.2.2.3, og fremmer **innsigelse** til planforslaget.

For at vi skal kunne anse innsigelsen som imøtekommet, må planen endres slik at hensynet til gående og syklende, samt tilgangen til friluftsområdet Moskogen ivaretas både i anleggsfasen og permanent jf. gjennomgangen over.

Utbyggingsavtale
Det er positivt at kommunen starter forhandlingene med utbyggingsavtale parallelt med planarbeidet. Utbyggingsavtalen er et viktig verktøy for å sikre opparbeidelse, og en rimelig kostnadsfordeling.

Høyder og volum
Pkt. 4.1.2 b-e: Sykehuset kommer til å få en svært stor bygningsmasse. Det er også en forutsetning for å kunne dekke den aktuelle funksjonen. Statsforvalteren ser det som positivt at kommunen regulerer volumet med både angitte koter, BYA og BTA. Det er videre satt rammer for både maksimal og gjennomsnittlig høyde, samt krav om nedtrapping og variasjon i fasader. Dette sikrer variasjon i bygningsvolumene, og kan begrense at bebyggelsen får et for massivt uttrykk.

Anleggsfasen
På s. 72 i planbeskrivelsen og i tilhørende fagrapport er det angitt mulige avbøtende tiltak i anleggsfasen. Vi finner imidlertid ikke igjen dette i bestemmelsene. Rekkefølgekravene i pkt. 8.4 fremstår vage og det vises kun til at «Plan for dette skal godkjennes av kommunen». Det gir lite forutsigbarhet og mulighet for medvirkning, hvis dette kun overlates til en riggplan e.l., jf. pkt. 2.2.3. Statsforvalteren gir **faglig råd** om å stille konkrete krav i bestemmelsene for å ivareta beboere og nærmiljø.

Massehåndtering
Massedisponeringsplan for planområdet er innarbeidet i Fagrapport anleggsfase. Denne viser at masseoverskudd innenfor planområdet er anslått til 360 000 m^3. Overskuddsmasse skal transporteres ut av området. Det ligger ikke informasjon i plandokumentene om areal for mellomlagring eller permanent deponering av overskuddsmasse.

Statsforvalteren viser til «T-2/16 Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis» kap. 3.5. Her framgår det at innsigelse skal vurderes «når planforslag som åpner for større bygge- og anleggstiltak ikke i nødvendig grad avklarer omfang og vurderer muligheten for gjenvinning av overskuddsmasser, eller sikrer areal til håndtering av massene».

Temaet ble tatt opp i møte med Ringsaker kommune og forslagstiller 9. juni. I møtet orienterte kommunen om at de har vært i dialog med flere massetak i Moelv og Gaupen, og at det er interesse for å ta i mot overskuddsmasse for sortering/bearbeiding og videresalg. Forslagstiller orienterte om at det er vurdert at det er tilstrekkelig areal for mellomlagring innenfor planområdet. Statsforvalteren mener det er en mangel ved planmaterialet at det ikke er gjort rede for areal for mellomlagring av masse. Det er ikke avklart at det er tilstrekkelig areal tilgjengelig innenfor planområdet.

Håndtering av fremmede organismer er ivaretatt gjennom krav i planbestemmelse 2.2.2.

Adkomstveg
Det er stor høydeforskjell fra avkjøringspunktet på eksisterende E6 til sykehuset. De tekniske tegningene viser at det sør i planområdet er nødvendig med skjæringshøyder på opptil 12 meter for å få til jevn og akseptabel stigning på vegtraseen. Traseen er vist med vegskjæringer i kombinasjon med skråninger mot eksisterende terrenghøyde. Vegtraseen slik den er vist medfører omfattende inngrep i landskapet, stort arealbeslag, store mengder masse som må tas ut og nødvendige vegskråninger nært opp til eksisterende bebyggelse.

Etter det Statsforvalteren kjenner til, er det ikke gjennomført grunnundersøkelser i området. Dersom det viser seg at kvaliteten på berggrunnen er dårlig, kan det bli nødvendig med lavere skjæringer og slakere skråninger enn det som er lagt til grunn i skissene. Dette vil øke omfanget av inngrepet ytterligere, og også medføre større mengder overskuddsmasse.

Usikkerheten som er knyttet til grunnforhold, gjør det etter Statsforvalterens mening nødvendig å vurdere alternative løsninger. Herunder kulvert i de sørlige delene av planområdet, der høydeforskjellen mellom vegbane og eksisterende terrengoverflate er størst, samt bruk av støttemur på østsiden av vegen for å begrense arealbeslaget mot eksisterende bebyggelse. Vi gir på bakgrunn av det ovenfor nevnte et **faglig råd** om at det utredes alternative løsninger for adkomstveg.

Vassdragshensyn
Arealet langs Mjøsa er regulert til friluftsformål. I henhold til planbestemmelsene skal friluftsområdet utvikles med vekt på bevaring av skog og strandsone, geologi og friluftsliv. Det er ikke innarbeidet bestemmelser om bevaring av kantvegetasjon langs Mjøsa. Statsforvalteren viser til vannressursloven § 11, som stiller krav om at det *langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr*. Vi gir et **faglig råd** om at det innarbeides krav til bevaring av kantvegetasjon i planbestemmelsene.

Støy
Det er gjennomført utredning av støy fra vegtrafikk, helikopter og jernbane. Utredningen viser at 8 boliger vil ligge i gul støysone som følge av ny adkomstveg til sykehuset, i tillegg til at én bolig vil bli liggende i gul støysone som følge av økt trafikk på Industrivegen. Foreslått støyskjerm vil ha god effekt mot boliger langs ny adkomstveg. Av figur 11 i utredningen kan det for Statsforvalteren likevel se ut til at det kan bli behov for støydempende tiltak på fasader på noen av boligene. Dette bør i så fall sikres i bestemmelsene. Det er ellers positivt at støyskjerm langs veg er vist som juridisk bindende linje i plankartet, med tilhørende planbestemmelser. Det er ikke vurdert tiltak for å dempe støy mot de gjenværende friluftsområdene i Moskogen. Statsforvalteren gir **faglig råd** om at slik støydemping vurderes, slik at de gjenværende friluftsområdene får en så høy kvalitet som mulig.

Det er knyttet usikkerhet til utredning av helikopterstøy, da det er uavklart hvor landingsplass for helikopter skal plasseres. Det er likevel beregnet at 119 boliger og 1 skole vil bli liggende i gul støysone fra helikopter. Det er utfordrende å gjennomføre tiltak for å minske støyen fra uteplasser, da støyen kommer ovenfra. Planbestemmelsene sikrer imidlertid at det skal tilbys skjermingstiltak på fasader, for å få ned innendørs støynivå der det er aktuelt.

Det er ikke gjennomført utredning av støy og støydempende tiltak i anleggsperioden. Det er ifølge forslagsstiller ikke mulig å beregne støy fra anleggsfasen ennå. Statsforvalteren legger til grunn at disse vurderingene gjennomføres så tidlig som mulig, og at støydempende tiltak får høy prioritet også i anleggsfasen.

Barn og unges interesser
Statsforvalteren viser til Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (RPR BU) og plan- og bygningsloven (pbl.) § 3-3 tredje ledd. De som planlegger har en selvstendig plikt til å påse at barn og unges interesser blir ivaretatt i planprosesser. Slik planforslaget foreligger, kan vi ikke se at barn og unges interesser er tilstrekkelig synliggjort eller ivaretatt.

Det foreligger en delvis beskrivelse av «barnetråkk» fra 2025 i konsekvensutredningen (KU) for by- og friluftsliv. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig for å oppfylle kravene til planprosessen. Det mangler en konkret vurdering opp mot RPR BU, som etter vår vurdering gjelder for planområdet. Etter RPR BU punkt 4 bokstav a og d skal det fremgå direkte av planbeskrivelsen hvordan planforslaget imøtekommer kravene til medvirkning og konsekvensutredning for denne gruppen. Det må redegjøres for hvilke konkrete virkninger planen vil ha for barn og unge. Det kan vi ikke se i planforslaget som nå foreligger.

RPR BU punkt 5 stiller krav til den fysiske utformingen av områder som skal brukes av barn og unge. Dersom planen innebærer omdisponering av arealer som i dag er avsatt til, er i bruk eller er egnet for lek, utløses en plikt til å skaffe fullverdig erstatningsareal. Lokalisering og egnethet av slikt erstatningsareal må dokumenteres. Vi forventer i videre planprosess at det redegjøres nærmere for hvordan disse kravene vil bli oppfylt. Det er videre ikke synliggjort utendørs aktiviteter for barn og ungdom i tilknytning til sykehusbygget, som er tilgjengelig for alle barn og unge med ulikt funksjonsnivå. Og hvordan dette blir ivaretatt gjennom rekkefølgekrav.

På denne bakgrunn fremmer Statsforvalteren **innsigelse** til planforslaget, da det er manglende ivaretakelse av barn og unges interesser jf. Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (RPR BU) og plan- og bygningsloven (pbl.) § 3-3 tredje ledd.

Universell utforming
Det kommer fram av planbestemmelse 2.1.2 Universell utforming, at det i størst mulig grad skal legges til rette for universell utforming. Dette er etter vår vurdering ikke tydelig nok. Vi forventer at det kommer tydeligere fram gjennom planbestemmelsene funksjonskrav til universell utforming både i og utenfor bygg. Vi savner videre en beskrivelse i planbeskrivelsen hvordan det vil bli tatt hensyn til universell utforming, både internt i planområdet og i sammenheng med omgivelsene. Vi viser til muligheten til å stille strengere krav om universell utforming til utearealer enn de krav som går fram av byggteknisk forskrift kapittel 8. Vi mener at det vil være hensiktsmessig ved denne type regulering som her foreligger. Vi viser til plan- og bygningsloven, som fastslår at universell utforming skal ivaretas i planleggingen. Videre følger det av likestillings- og diskrimineringsloven (ldl) § 17 at offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten har en plikt til å legge til rette for universell utforming. På denne bakgrunn fremmer Statsforvalteren **innsigelse**, da det er manglende presisering av krav til universell utforming i planbestemmelsene og planbeskrivelsen.

Folkehelse
Uteareal på og i tilknytning til sykehus mener vi er viktig for folkehelsen. Grønne soner vil kunne være positivt både for pasienter, pårørende, besøkende og innbyggere. Vi mener at det er sentralt i moderne sykehusplanlegging at uterom tilpasses slik at det skapes aktivitet og trivsel.

Det planlegges uteområder innenfor planområdet, det vi registrerer er at det ikke skal være etablert før ferdigattest jf. planbestemmelse 8.6 og 8.7, vi mener at dette bør være etablert før midlertidig brukstillatelse.

Det er positivt at planen legger til rette for sykkelparkering. Vi oppfordrer til flest mulig sykkelparkeringer med overdekning og at det blir tatt inn i bestemmelse 2.1.4.

Friområder, landskapsplan m.m.
Etablering av Mjøssykehuset får stor innvirkning på landskap og friområder i det aktuelle området. Planbeskrivelsen og miljø- og kvalitetsprogrammet framhever at ivaretakelse av utearealer og friområder er viktig. Idet arealet blir vesentlig innskrenket, må kvaliteten økes tilsvarende.

Planbestemmelsenes punkt 2.2.1 fastslår at miljøprogrammet «skal legges til grunn», mens punkt 2.3 c stiller krav om en landskapsplan for uteområdene. Punkt 8.1 j stiller krav om at det skal følge en miljøoppfølgingsplan med søknaden. Bestemmelsene fremstår imidlertid som lite håndfaste og vanskelige å styre etter. Det er videre usikkert om Moskogen skal inngå. Punkt 2.3 c og 8.6 tyder på at Moskogen ikke omfattes.

Etter Statsforvalterens syn gir bestemmelsene fare for at de konkrete valgene overlates til utbygger, uten at andre får reell påvirkning på innholdet. Dette er en detaljregulering, og det er i all hovedsak nå berørte kan komme med innspill og kommunen kan sikre krav gjennom bestemmelser. Statsforvalteren vurderer at kravene til landskap og friområder bør strammes til før planen kan vedtas.

Punkt 2.2.1 og 2.3 c bør knyttes mer sammen, og bestemmelsene bør stille minstekrav til funksjon og kvalitet. Det bør også tydeliggjøres at arealene innenfor friluftsformålet skal inngå i landskapsplanen. Det må være mulig å håndtere forholdene i byggesaken, slik at ikke intensjoner fra miljøprogrammet glipper.

Punkt 5.3.1 gir ikke tilstrekkelig bindende rammer. Det er stort sett bare «kan»-krav og at «det tillates». Dette forplikter ikke utbygger. Bestemmelsen bør ha «skal»-formuleringer og det bør markeres i plankartet der det er konkrete funksjonsområder som skal opparbeides. Det er positivt at Pilegrimsleden og tursti #T er markert med bestemmelsessone. Det bør også vises slik med andre viktige områder, slik som samlingsplass for skole/barnehage. Det må videre stilles rekkefølgekrav for å sikre opparbeidelsen.

Pkt. 8.1 må gi mer styring, f.eks.:

> c): «Landskapsplan iht. kravene angitt i pkt. 2.3 for hele byggeplanområdet skal være godkjent av Ringsaker kommune.»
> j): «... skal det foreligge en miljø- kvalitetsoppfølgingsplan som redegjør for hvordan viser at prinsipper i miljø- og kvalitetsprogrammet ivaretas».

Pkt. 8.5/8.6 bør stille krav om opparbeiding av friområdet (Moskogen) også utenfor byggeområde HOM1 før MB/ferdigattest.

Statsforvalteren minner om at landskapsplanen vil måtte sendes på høring, jf. pbl. § 1-4 andre ledd. Den berører sektorinteresser som friluftsliv, barn og unge og kulturminner, og rammene er ikke detaljert avklart i reguleringsplanen. Det bør også vurderes utvidet nabovarsling/høring for å få innspill fra allmennheten.

Naturmangfold
Det foreligger oppdatert vurdering av naturverdier i planområdet. Det er registrert naturverdier i gammel granskog (NiN-kartlegging 2020). Det meste av granskogen er imidlertid hogd etter kartlegging. Det er registrert en rekke rødlistede fuglearter på Tjuvholmen i Mjøsa. Det er vurdert at avstanden fra planområdet tilsier at tiltaket vil ha begrensede virkninger for hekkende fugl.

Statsforvalteren vil imidlertid påpeke at det er en usikkerhet knyttet til støy på Tjuvholmen da endelig plassering av helikopterlandingsplass ikke er avklart.

Planområdet omfatter store deler av naturreservatet Moelv brygge naturminne, fredet i 1988. Naturreservatet er ikke omtalt i planbeskrivelsen eller i fagnotat naturmangfold. Det er lagt inn hensynssone båndlegging, men kun på den delen av naturreservatet som ligger vest for GS1. Resten av reservatet er regulert til friluftsformål (FL). Planbestemmelsene for dette formålet åpner for gjennomføring av en rekke tiltak som kan ha uheldige virkninger for verneformålet.

Statsforvalteren fremmer **innsigelse** til planforslaget på grunn av manglende ivaretakelse av verneområdet. Innsigelsen kan løses ved at hensynsone båndlegging utvides til å omfatte hele verneområdet.

Klima og energi
Et bygningskompleks av det kommende Mjøssykehusets størrelse krever mye energi, og klimagassutslippet for den totale utbyggingen blir betydelig. Det er derfor viktig at reguleringsplanen belyser dette på en god måte, og at planen legger føringer og tilrettelegger for en etablering som begrenser klimakonsekvensene i størst mulig grad. Statlige planretningslinjer for klima og energi, som trådte i kraft 20. desember 2024, setter tydelige føringer for at klima og energi skal innarbeides i planarbeid etter plan- og bygningsloven. Klima- og energirelaterte fagtema skal i større grad enn tidligere belyses og vurderes på reguleringsplannivå, og være en sentral del av beslutningsgrunnlaget for fastsetting av rammer for utbyggingen det tilrettelegges for.

I retningslinjene vektlegges det at reduksjon av klimagassutslipp skal prioriteres i arealplanleggingen. Kommunen skal legge til rette for utnyttelse av lokale varme- og kjølekilder, herunder overskuddsvarme. Det presiseres også at kommunen skal legge til rette for fjernvarme eller andre felles løsninger for varme- og kjøleforsyning der det er hensiktsmessig. Det vises også til at det ved planlegging av større utbyggingsområder skal vurderes om det kan produseres fornybar energi på området. Planmyndigheten skal også vurdere hvordan tilrettelegging for sirkulære løsninger kan bidra til reduserte klimagassutslipp og klimatilpasning, for eksempel gjennom massehåndtering og god infrastruktur for ombruk og avfall. Alt dette er føringer som er relevante for sykehusprosjektet, og må derfor utredes og eventuelt innarbeides i reguleringsplanen. Dette presiseres i planretningslinjenes punkt 4.3.m: «Planbeskrivelsen og saksframlegget skal vise hvordan nasjonale hensyn til klimagassreduksjon, klimatilpasning og energi er ivaretatt jf. plan- og bygningsloven §§ 4-2 første ledd og 11-14 andre ledd og 12-12 første ledd.»

Planbestemmelsene tillater solceller på bygg. For energiforsyning vises det til tilrettelegging for utnyttelse av varme fra Mjøsa, med varmesentral basert på varmepumper. Det vises også til at det er tilknytningsplikt til eksisterende fjernvarmesentral i Moelv, men viser i samme planbestemmelse til at denne kan fravikes ved søknad. Det er vår vurdering at planarbeidet slik det foreligger ved høring ikke tilfredsstiller kravene i de statlige planretningslinjene for energi- og klima. Vi fremmer derfor **innsigelse** til planen. Innsigelsen er begrunnet i manglende oppfølging av statlige planretningslinjer for klima og energi, kap. 3, generelle retningslinjer og kap. 4.3, retningslinjer for hvordan energi, opptak og utslipp av klimagasser skal ivaretas i arealplanleggingen, punktene a, h, i, j, og m. Innsigelsen er forankret i forankret i rundskriv T-2/16, miljøforvaltningens innsigelsespraksis, de statlige planretningslinjer for energi og klima, kap. 3.6.

Innsigelsen kan løses ved at de statlige planretningslinjene, som vist til over, følges opp gjennom oppdaterte utredninger og vurderinger, samt konkretisering gjennom planbestemmelser.

Utfyllende merknader og veiledning til temaene miljø og energi

Sykehusbygg har et eget styrende dokument for miljø og klima: «Standard for klima og miljø i sykehusprosjekter». Dette ble utarbeidet i 2021. Her settes det klare og konkretiserte standarder for egne ambisjonsmål ved etablering av sykehusbygg. I standarden fremheves de viktigste målene, inkludert konkretisering av CO_2- utslipp fra byggematerialer, fossilfri/utslippsfri byggeplass, gjenvinningsgrad fra byggeriet og energiforbruk. De ambisjonene som framkommer i standarden er basert på erfaringer hentet inn fra de siste sykehusetableringene, og bør derfor fremstå som realistiske.

Kommunen som planmyndighet har, jf. SPR for klima og energi, et ansvar for å tilrettelegge for, og sikre forankring av, ambisiøse klimamål og tiltak i planer etter plan og bygningsloven. I dette tilfellet bør tiltakshavers egne ambisjoner og kommunens ansvar sammenfalle. Dette kan gjøres ved å innarbeide de konkrete klimaambisjonene inn i de juridisk forpliktende rammene som settes gjennom planbestemmelser. Ved å løfte opp disse ambisjonene i planprosessen, gis også tiltakshaver muligheten til eventuelt å moderere og redusere ambisjonene, dersom de mener egne fastsatte standarder ikke anses som aktuelle for dette konkrete prosjektet.

Det er vår vurdering at energi ikke er tilfredsstillende belyst og utredet i planarbeidet. I plandokumentene, inkludert plankartet, vises det til etablering av varmesentral, med varmepumpeteknologi for utnyttelse av vann fra Mjøsa til oppvarming. Det vises også til tilknytningsplikt til eksisterende fjernvarmeanlegg i Moelv, med planbestemmelsestekst om at denne kan fravikes ved søknad. I planbestemmelsene gis det føringer om at det åpnes for etablering av solceller på bygninger.

Et tiltak av den størrelsen og samfunnsnytten det tilrettelegges for i planarbeidet, må ha gjennomtenkte og robuste energiløsninger. Dette både av klima- og beredskapshensyn. Vi mener derfor at både forsyningssikkerhet og muligheten for energifleksibilitet i planområdet må utredes bedre, for å sikre at reguleringsplanen tilrettelegger for de energiløsningene som anses mest formålstjenlig.

Dette forutsetter en faglig utredning av totalt energibehov for området, både til oppvarming og til tekniske behov som krever elektrisitet. Det bør også utredes hvilke energikilder som kan være best tilpasset de ulke behovene. I lys av den aktuelle og fremtidige energiforsyningssituasjonen i Innlandet, bør det være et overordnet mål å frigjøre mest mulig elektrisitet til formål denne energikilden er unik for. I praksis betyr dette at oppvarming i hovedsak bør dekkes av andre energikilder, eksempelvis biobasert fjernvarme. Det foreligger ingen dokumentasjon på hva som er restkapasitet på eksisterende fjernvarmesentral i Moelv, og hvor stor del av oppvarmingsbehovet som eventuelt kan dekkes av denne. Det vises heller ikke til vurderinger om muligheter for utvidelse av denne kapasiteten, eller potensialet for etablering av ny biobasert energisentral i eller nær planområdet. De statlige planretningslinjene viser konkret til kommunenes ansvar for å ha dialog med fjernvarmekonsesjonær tidlig i planprosesser, for å kartlegge potensialer og muligheter, og på best mulig vis sikre robuste og klimavennlige løsninger i plan. Samme krav til utredning er også beskrevet i Miljødirektoratets veileder til konsekvensutredning for planer etter plan- og bygningsloven. Her vises det til behov for beskrivelse av energibehovet, kostnader for etablering av tilførsel av energien og vurderinger av langsiktig konsekvenser og beredskapsvurderinger for ulike alternativer.

Det er et krav i de statlige planretningslinjene at mulighet for produksjon av fornybar energi i planområdet skal utredes som en del av planarbeidet. Tilførsel av lokal produsert biovarme faller inn under denne kategorien, selv om den produseres utenfor planområdet. Produksjon av energi fra sol

er også et tema som skal utredes. I et så stort utbyggingsprosjekt som dette, kan potensialet for egenprodusert energi fra solceller/solfangere være betydelig. Dette bør utredes sammen med andre mulige energikilder. Med utgangspunkt i en slik samlet utredning, med oversikt over energibehovet, er det mulig å prioritere og fastsette hvilke løsninger som best kan ivareta hensynet til klima, beredskap/forsyningssikkerhet og økonomi.

Planbestemmelser og plankart
Statsforvalteren har ikke utover det overstående foretatt noen juridisk gjennomgang av planbestemmelser og plankart. Vi forutsetter at plankart er utformet i samsvar med kart- og planforskriften § 9.

Statsforvalteren vil gjennom videre dialog og faglig veiledning bidra til at innsigelser og faglige merknader kan løses så raskt som mulig.

Med hilsen

Med hilsen

Asbjørn Lund (e.f.)
fylkesberedskapssjef/fung. virksomhetsdirektør

Øyvind Gotehus
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statens vegvesen	Postboks 1010 Nordre Ål	2605	LILLEHAMMER
NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)	Postboks 5091 Majorstua	0301	OSLO
MATTILSYNET	Felles postmottak Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL
Bane NOR SF	Postboks 4350	2308	HAMAR
Innlandet fylkeskommune	Pb. 4404	2325	HAMAR